

POSTANOWIENIE

Dnia 7 października 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Błaszczyk

w sprawie **A. D.**

o zasądzenie od Skarbu Państwa zadośćuczynienia na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (t.j. Dz. U. z 2018, poz. 2099 ze zm.)
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu
w dniu 7 października 2021 r., w trybie art. 535 § 3 k.p.k.,
kasacji, wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 26 listopada 2020 r., sygn. akt II AKa (...),
utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w R.
z dnia 30 czerwca 2020 r., sygn. akt II Ko (...),

p o s t a n o w i ł:

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;**
- 2. obciążyć wnioskodawcę kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 30 czerwca 2020 r. Sąd Okręgowy w R. , sygn. akt II Ko (...), oddalił wniosek **A. D.** o zadośćuczynienie na podstawie art. 8 ust. 1 oraz art. 13 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu

Państwa Polskiego (tekst jednolity Dz. U. z 2018.2099 j.t. ze zm.).

Po rozpoznaniu apelacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 26 listopada 2020 r., sygn. akt II AKa (...), utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Kasację od tego orzeczenia złożył pełnomocnik wnioskodawcy, który zarzucił:

1. rażące naruszenie art. 8 ust. 1 oraz 11 ust. 2 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 2018 r., poz. 2099), które miało istotny wpływ na treść wydanego wyroku, poprzez jego niezastosowanie w ustalonym przez Sąd stanie faktycznym i błędne uznanie przez Sąd II instancji, że całokształt okoliczności sprawy nie przemawia za przyjęciem, iż zostały spełnione przesłanki uznania roszczenia wnioskodawcy z uwagi na charakter krzywdy i szkody jako niewynikający wyłącznie z wydania (wykonania) orzeczenia kończącego przedmiotowe postępowanie (w tym również z uwagi na okoliczność, iż w dacie wydania orzeczenia ojciec wnioskodawcy nie żył oraz brak jest wskazania okresu zatrzymania S. D.), podczas gdy prawidłowa analiza i interpretacja wskazanego przepisu toczącego się postępowania przeciwko S. D. prowadzi do wniosku przeciwnego,
2. rażące naruszenie art. 7 k.p.k. w związku z art. 433 k.p.k., które miało istotny wpływ na treść wydanego wyroku, polegające na dokonaniu przez Sąd odwoławczy nieprawidłowej kontroli instancyjnej orzeczenia Sądu I instancji, poprzez niedostrzeżenie uchybień Sądu I instancji, dotyczących przyczyn oddalenia wniosku o zadośćuczynienie i odszkodowanie, co w konsekwencji doprowadziło do nierozpoznania wszystkich zarzutów stawianych orzeczeniu Sądu I instancji i braku zasądzenia dochodzonej kwoty zadośćuczynienia i odszkodowania, poprzez uznanie, że inwigilacja, zatrzymanie, przesłuchanie oraz w efekcie śmierć S. D., która pozostawała w związku przyczynowo - skutkowym z prowadzoną działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego — zdaniem Sądu odwoławczego nie uzasadniają twierdzenia, iż ww. represje były bezpośrednim skutkiem wszczęcia

- przeciwko niemu postępowania, które zakończyło się postanowieniem o częściowym umorzeniu z dnia 29 kwietnia 1972 r., wydanym przez Prokuraturę Wojewódzką w R. w sprawie o sygn. akt II Ds. (...), w sytuacji, gdy skarżący prawidłowo wykazał, iż rozumowanie Sądu I instancji odnośnie nieprawidłowej oceny oddalenia roszczenia z tytułu ww. represji było błędne,
3. rażące naruszenie art. 457 § 3 w zw. z art. 433 § 2 k.p.k., poprzez brak należytego podania w uzasadnieniu wyroku, czym kierował się Sąd wydając wyrok, dlaczego zarzuty i wnioski apelacji uznał za niezasadne, a także poprzez brak rozważenia wszystkich wniosków i zarzutów wskazanych w środku odwoławczym,
 4. rażące naruszenie art. 321 §1 k.p.c. w zw. z art. 187 k.p.c. w zw. z art. 558 k.p.k. poprzez brak samodzielnego ustalenia przez Sąd prawidłowej podstawy prawnej do zasądzenia zadośćuczynienia na rzecz wnioskodawcy, w ustalonym przez Sąd stanie faktycznym.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w pkt. II i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator Prokuratury Okręgowej w R. wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja pełnomocnika wnioskodawcy A. D. okazała się bezzasadna i to w stopniu oczywistym uzasadniającym jej oddalenie na posiedzeniu bez udziału stron.

W pierwszej kolejności, jedynie dla przypomnienia należy wskazać, że jak wynika ze zgromadzonych w sprawie materiałów postanowieniem wydanym przez byłą Prokuraturę Wojewódzką w R. z dnia 29 kwietnia 1972 r., sygn. akt II Ds. (...), postępowanie przeciwko S. D. zostało umorzone z tego powodu, że ojciec wnioskodawcy A. D. zmarł w dniu 10 kwietnia 1972 r. Ponadto, postanowieniem z dnia 17 września 2019 r., sygn. akt III Ko (...), Sąd Okręgowy w R. stwierdził nieważność wyżej wymienionego orzeczenia w oparciu o art. 1 ust. 1 i art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na niepodległego bytu Państwa Polskiego (tekst jednolity Dz. U. z 2018.2099 - j.t. ze zm.).

Nie można zgodzić się ze skarżącym, jakoby wykładnia art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego dawała podstawę do uznania, że S. D. należało się odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, które wynikały z toczącego się postępowania II Ds. (...) byłej Prokuratury Wojewódzkiej w R.. Pełnomocnik wnioskodawcy podnosi bowiem, że w trakcie tego postępowania doszło do inwigilacji, zatrzymania i przesłuchania S. D. w sposób potęgujący jego stres i prowadzący go w efekcie do śmierci, a zatem przebieg postępowania powiązać należy związkiem przyczynowo – skutkowym ze śmiercią represjonowanego.

Ustawa z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (tzw. ustawa lutowa) umożliwia dochodzenie odszkodowania za poniesioną szkodę i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, jeśli wynikły one z wydania lub wykonania decyzji o internowaniu. Zgodnie z linią orzecniczą Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych za „wynikłe z wydania lub wykonania decyzji” można uznać wyłącznie te następstwa, które stanowiły bezpośrednią konsekwencję pozbawienia wolności (tak m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2014 r., IV KK 275/14, baza orzeczeń Supremus). Z powyższego wynika, że ustawa lutowa nie przewiduje podstawy do orzeczenia odszkodowania za wszelkie formy represji, dokonane przez organy państwa, ale wyłącznie te, o których mowa w jej art. 8.

Rozważając z powyższej perspektywy zarzuty podniesione przez skarżącego należy stwierdzić, że nie zasługują one na uwzględnienie.

Jak słusznie podniesiono w uzasadnieniu orzeczenia Sądu Apelacyjnego w (...), w sprawie S. D. postępowanie przygotowawcze zakończyło się orzeczeniem umarzającym z powodu śmierci S. D., w trakcie tego postępowania. W tej sytuacji, nie sposób uznać, aby S. D. dotknęła szkoda lub krzywda wynikająca z wykonania lub wydania orzeczenia kończącego postępowanie, skoro w dacie wydania orzeczenia S. D. już nie żył.

Brak było także podstaw do rozważenia zasadności przyznania zadośćuczynienia na podstawie art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o

uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (tekst jednolity Dz. U. z 2018.2099 j.t. ze zm.). Sąd Apelacyjny w (...) wskazał, że na przeszkodzie ku temu stały dwie przesłanki. Po pierwsze, brak było podstaw do przyjęcia, że w trakcie toczącego się przed była Prokuraturą Wojewódzką w R. represjonowany S. D. był pozbawiony wolności. Okoliczność taka nie wynikała ani z akt przedmiotowego postępowania przygotowawczego, ani też z zapisów zalegających w wyciągu z repertorium nadesłanym przez IPN. Po drugie, przepis art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1820) dotyczy wyłącznie osób pozbawionych życia lub wolności bez przeprowadzenia zakończonego orzeczeniem postępowania. Tymczasem, jak to już wskazano, postępowanie o sygnaturze II Ds. (...) byłej Prokuratury Wojewódzkiej w R. zostało zakończone orzeczeniem umarzającym, a więc wymieniony powyżej przepis, nawet w przypadku udowodnionego okresu zatrzymania S. D., i tak nie znajdowałby w sprawie zastosowania (s. 5 - 6 uzasadnienia SA).

Kwestionując w kasacji brak uznania przez sąd spełnienia przesłanek warunkujących uznanie wniosku za zasadny i wypłatę zadośćuczynienia skarżący wskazuje na obrazę przepisów prawa procesowego, a także ustawy lutowej, niemniej już sama formuła zarzutów i ich uzasadnienie wskazują, że pełnomocnik wnioskodawcy wysuwa de facto zarzuty błędu w ustaleniach faktycznych, co jest zabiegiem niedopuszczalnym na etapie postępowania kasacyjnego.

Lektura stanowiska Sądu Odwoławczego pozwala stwierdzić, iż orzekający Sąd stosując się do nakazu wyrażonego w art. 433 § 2 k.p.k., rozpoznał wniesioną apelację, a w uzasadnieniu wyroku, podał dlaczego i które z zarzutów podniesionych przez pełnomocnika wnioskodawcy, uznał za niezasadne i sprostował tym samym wymaganiom jakie nałożył na niego przepis art. 457 § 3 k.p.k.

Na koniec, odnosząc się do zarzutu z pkt 4 kasacji, podzielić należy uwagę prokuratora, zawartą w pisemnej odpowiedzi na wywieziony nadzwyczajny środek zaskarżenia, że jest on niezrozumiały. Sąd uznał bowiem, że brak jest podstawy prawnej do zasądzenia zadośćuczynienia na rzecz wnioskodawcy. Skarżący

zarzuca natomiast brak „samodzielnego” ustalenia, czyli podania (podkreślenie – SN), w oparciu o ujawniony stan faktyczny sprawy, prawidłowej podstawy prawnej do zasądzenia zadośćuczynienia na rzecz wnioskodawcy, domagając się w ten sposób wydania orzeczenia o treści oczekiwanej przez wnioskodawcę.

Podsumowując powyższe rozważania przypomnieć należy, że kasacja jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia o bardzo rygorystycznych uwarunkowaniach formalnych co do rodzaju i konstrukcji zarzutów kasacyjnych. W żadnym razie nie jest wystarczającym do uwzględnienia kasacji oparcie się przez jej autora na prezentacji własnych ocen materiału dowodowego i własnych wniosków z tych ocen płynących, bez wykazania uchybień - i to rażących - w procedowaniu bądź rozumowaniu sądu odwoławczego, które w dodatku mogły mieć istotny wpływ na treść orzeczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2017 r., III KK 265/17, baza orzeczeń Supremus).

W tym stanie rzeczy trzeba stwierdzić, że pełnomocnik wnioskodawcy we wniesionej kasacji w stopniu oczywistym nie wykazał, aby zaskarżony wyrok dotknięty był nie tylko rażącym, ale jakimkolwiek naruszeniem prawa. Konsekwencją tej oceny było oddalenie kasacji, we wskazanej kwalifikowanej formule prawnej.

Wnioskodawcę należało obciążyć kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.